

Закупљена најновијим заплетима домаћег политичког ријалитија, српска политичка јавност готово да и не стиже да се озбиљније позабави политичком драмом која се одвија у њеном непосредном окружењу, где Република Српска води одсудну борбу за свој статус и политички субјективитет.

Чак и за београдске отужне медијско-политичке прилике необично је што можда најзначајнија национална битка у последњој деценији протиче готово непримећено од српске јавности која се данима бавила „судбинском“ дилемом да ли ће Тома Николић појести своје ускршње јаје и да ли ће избори бити у децембру или јануару. Делује као виц, а заправо је прецизан опис српске политичке фарсе. Али можда је тако и боље. Досадашње искуство показује да све чега се српска политика и београдски деструктивни медији дотакну углавном неславно пропада брзином која је директно пропорционална њиховом ангажману.

Зато треба бити скептичан чак и према, на први поглед, сасвим разумним позивима да би Србија требало активније да се укључи у решавање државно-институционалне кризе у БиХ и да пружи активнију подршку Републици Српској и Милораду Додику. Довољно је да не сметају и да са своје стране не доприносе притисцима на руководство РС. Нека помажу економски колико могу (и на том пољу, мора се признати, има одређених резултата), а политички нека, засад, остане на овој бледуњавај мантри да је за Београд „прихватљиво све оно око чега се договоре три народа и два ентитета у БиХ“. Некаква подршка се и из тога може ишчитати – додуше, ни издалека толика колику, рецимо, Бошњаци имају од Турске и арапских земаља – а за много више данашња политичка Србија ионако није ни вољна ни способна.

Но, било како било, не може бити оправдања за неку врсту летаргије и незаинтересованости са којом тзв. српска „шира јавност“ прати борбу Републике Српске да сачува и поврати нешто од насилно одузетих надлежности и права. Овога пута, на сву срећу, нема крвавих инцидената, убистава и погрома. Средства притиска су данас суптилнија, али не мање малигна и делотворна. Данас нема потребе да неко кличе „Србе на врбе“ и протерује „псине преко Дрине“, будући да позивање на „европске стандарде“ и потребу да се од БиХ направи „нормална држава“ способна за процес евро-атлантских интеграција може бити подједнако ефикасно и имати исти ефекат. У суштини, све се врти око покушаја да се под најразличитијим изговорима, а они су најчешће у вези са потребом прилагођавања, наводним, ЕУ-стандардима и јачањем централних институција, спроведе дерогирање Дејтонског споразума, Републици Српској

одузме што више овлашћења, а од Босне и Херцеговине направи што унитарнија држава под доминацијом већинског, бошњачког елемента.

И као што су средства напада на српски елемент и српске интересе у БиХ данас другачија, исто такви морају бити и механизми одбране – што не значи да од актера захтевају мање одлучности и храбрости. Зато последње одлуке Народне скупштине Републике Српске, усвојене готово акламативно, тј. са више него апсолутном већином, могу представљати прекретницу у овој фази борбе српског народа у БиХ и зато руководство Републике Српске стављају пред изазове који нису мањи од оних пред којима су се пре двадесет година налазили њени утемељивачи.

На први поглед није одмах јасно због чега се врх РС у својој борби за опстанак и јачање Републике Српске из мноштва противправних одлука „високог представника“ и праксе самозваног „Већа за имплементацију мира“ фокусирао баш на суд и тужилаштво БиХ и зашто је баш поводом њих одлучено да се иде на расписивање референдума. Али од нечега се мора почети и негде се морала повући црта. Током протекле деценије, готово неопозиције, корак по корак, Република Српска је губила своје надлежности (у РС су израчунали, чак 56 у односу на изворна дејтонска решења), а са њима и смисао свог постојања, док је централна власт у БиХ, такође мало по мало, „порасла“ са три на једанаест министарстава и са 6 на 87 (!?) институција и чак 22000 запослених. Зато последњи потези руководства РС нису никакав „авантуризам“, као што се то покушава представити, него, напротив, чак помало закаснела мера неопходне политичке и националне самодбране.

Има једна лоша национална склоност да сувише лако упадамо и у бедак и у еуфорију. Тако и у овој ствари – они који до јуче Републику Српску нису ни примећивали као потенцијално значајну регионалну геополитичку чињеницу, данас су већ склони да помисле како је све завршено, и како је још једина дилема то да ли да се РС уједињује са Србијом, или, пак, треба да остане самостална. Стара је то бољка. Чим се за педаљ одмакнемо од понора, неки одмах проглашавају „победу“ и умишљају као да смо стигли до циља и попели се на врх. Сличан приступ нас је скупо коштао деведесетих, а и данас се може препознати код оних који се већ спремају да критикују руководство РС што „петља и оклева“, уместо да је већ расписало референдум о самосталности, па да се та прича са БиХ заврши „једном за свагда“.

Чак и када су такви позиви само израз површне еуфорије, наивности и незнања – мада су понекад у питању и обичне провокације – они су штетни и контрапродуктивни. Јер далеко од тога је Република Српска пребринула све бриге око свог опстанка. Напротив.

РС је и даље на самој ивици да буде ако не баш укинута као „геноцидна творевина“, о чему сневају неки екстремистички кругови у Сарајеву, а оно барем институционално испражњена и обесмишљена. Не смемо заборавити да је РС, као и цела БиХ, међународни протекторат, у којем главну реч имају међународни војни и политички фактори који, из различитих разлога, Србима нису наклоњени и који на РС гледају из визуре деведесетих година, са комбинацијом нових предрасуда и старих аспирација.

Али можда управо та стална изложеност опасности и свест да са једним погрешним кораком могу све да изгубе може помоћи нашим сународницима са друге стране Дрине да избегну поменуте политичке и менталитетске хендикепе и разумеју да је борба за национално опредељење и државно заокружење напоран политички маратон, а не трка на сто метара. Брзо и лако се може само упасти у бунар. Док је извлачење из њега, уколико је уопште могуће, увек мучан, спор и мукотрпан процес.